

Musketörerna

På Slänten i Rågsved hängde folk i marginalen för sådär 40 år sen. En del lever inte längre. Men kvar från den tiden finns Musketörerna. Som ställde och fortfarande ställer upp för varann.

Text: Jan-Ewert Strömbäck | Bild: Anders Löwdin | [Prenumerera](#)
| Artikel i SocialPolitik nr 4 2014

Nästan varje ort i Sverige har en plats som beskrivs som ett tillhåll, ett revir för människor i marginalen, en värmestuga utomhus, ett parkbänksmöblemang för "dom andra". I Rågsved var det Slänten.

Det var där Rågsveds unga satt och drack mellanöl, dealade med droger, sålde stöldgods, skrämde andra och gjorde livet surt för sig själva.

– Så många dog att till slut fick alla nog.

Det är Mia som talar, Mia Berggren Carlquist. Hon arbetar med alternativt eller kompletterande socialt arbete, dels ideellt, dels yrkesmässigt. Hon arbetar halvtid på Knuten (Enskededalens servicehus). Men hon är också aktiv i föreningen Musketörerna i Rågsved. Den uppstod efter allt som hände på Slänten.

– När horset kom, började människor dö som flugor. Släntengänget splittrades. Några av dem som blev kvar kom långt senare att bilda Musketörerna.

Lyssnaren kan ana att denna Rågsvedstjej, född 1956, också återfanns på Slänten periodvis, och att denna erfarenhet är en anledning till hennes aldrig sinande engagemang.

– Nja, jag har alltid varit en sån där som tar hand om andra, duktig flicka. Hemma fick jag ta hand om mycket eftersom pappa var alkoholist. Min mamma hade tre jobb för att vardagen skulle kunna gå ihop.

Vi träffas i paret Carlquists lägenhet, en bostad som andas trygghet och omtanke. Odlingar på uteplatsen, massor av krukväxter inomhus, tända ljus på soffbordet, väggarna är täckta av antingen böcker eller konst, en hel vägg är dekorerad med fotografier på barn och barnbarn och andra nära. Ett uttryck som passionerad atmosfär ligger nära till hands för den som vill sätta en etikett på det som omger de båda, de som varit ett par sedan snart 40 år. I Mias välordnade arbetsrum hänger en stor målning på Sam, född 1946, målad av George Corro.

En vanlig föreställning om Sveriges förändring under 1900-talet är, att vägen bort från bysamhälle till urbant tjänstesamhälle har gjort att människor också är fysiskt rotlösa. Vi har flyttat så mycket att vi är främlingar som lever intill andra främlingar.

Verkligheten är mer komplicerad. I Rågsved, denna fattiga Stockholmsförort, har Mia bott sedan hon var ett halvt år gammal. Hennes arbetskamrater i Musketörerna och brukarna – eller deltagarna, som hon föredrar att säga – kan vara gamla skolkamrater eller andra barndomskamrater.

Det är inte bara i villor som människor bor i sina gamla föräldrahem. Mia och Sam bor i den hyresfyra som har varit hennes hem snart sagt hela livet.

Två uttryck återkommer när de talar, stuprörstänk och blankettmobbing. Det sker ingen samordning mellan socialtjänst, psykiatri och de allmännyttiga bostadsbolagen. Var och en arbetar för sig, även om Musketörerna har bra samarbete med alla instanser. Men allt skulle fungera bättre med mer av samordning.

– En kille som kommer ut från kåken är nära att ge upp av alla olika människor som han ska kontakta och som inte samarbetar med varandra, säger Mia.

Blankettmobbingen har enligt Sam Carlquist blivit värre under alliansregeringens tid, också något som kan få människor att ge upp. Det finns sällan någon vilja att hjälpa den som inte

har fyllt i rätt blankett på rätt sätt.

Han ser Musketörerna som en utveckling av en gräsrotsrörelse. Hans och Mias engagemang tycker han är något självklart. Båda ser förvånade ut när jag frågar ur vad engagemanget emanerar.

– Man går inte förbi en som ligger. Det kunde ju ha varit jag.

I 39 år var Sam Carlquist programchef i Kungsträdgården, samordnade och ledde scenprogram och parkens övriga utbud, festivaler, överhuvudtaget allt som hände i denna oas mitt i Stockholm, en gärning som gjorde att Stockholms stad belönade honom med S:t Eriksmedaljen 2012.

Dagligen blev han och kollegorna vittnen till hur människor har det, de som inte tillhör folkhemmet eller välfärdssamhället. Arbetsdagen kunde börja med att de fick väcka dem som hade sovit på scenen under natten.

– Vi visste vem som fanns i vilken buske.

Det slår mig att det finns något som är gemensamt för en förening som Musketörerna och ett stort företag som Kungsträdgården Park och Evenemang. Få är medvetna om att verksamheten i Kungsträdgården är självfinansierad. Inträdesavgifter är inte tillåtna, verksamheten betalas inte med skattemedel. Allt går runt i ett eget omlopp med hyror från restauranger och utställare.

Också detta är en öppen plats med en demokratisk idé; ungdomar och andra från förorter söker sig till oasen för en stunds nöje och avkoppling.

Även efter sin pensionering händer det att Sam hoppar in som konferencier på Stora scenen. Som poet och opinionsbildare skriver han och träffar människor under all sin vakna tid, håller den ständigt uppblossande antisemitismen under sitt vakande öga med inlägg och delningar på Facebook. Själv jude har han skrivit om sin bakgrund i diktsamlingen *Brev från Sevastopol*.

Som pensionär är Sam glad över att ha fått mer tid åt sina "diktarbarn" i Snösätraskolan. Han och barnen, genom en lärares samordning, skriver och läser dikter för varandra, en

kommunikation som de små säkert kommer att minnas och ha glädje av också som vuxna.

Med stigande intresse tar jag till mig vad de båda Rågsvedsborna förmedlar, glömmar tid och rum. Det hembakade kaffebrödet får stå orört. Jag tänker på författaren Richard Ford, som jag lyssnat på ett par dagar tidigare. Hans romaner befolkas av människor som skulle kunna vara deltagare i Musketörernas verksamhet. Det gäller inte minst romanen Kanada som är en psykologiskt realistisk skildring av vad som händer med två syskon när deras föräldrar begår ett brott, ett bankrån.

Kommer barnen någonsin att återförenas med de vuxna, undrar läsaren. Och Mia lyfter med entusiastiska gester fram Musketörernas återföreningsprojekt, för att få barn och föräldrar att hitta tillbaka till varandra; någon förälder har kanske suttit i fängelse, bott i en husvagn, tillbringat dygnet i skogen eller bara varit frånvarande i största allmänhet. Alla förstår att en återförening inte är okomplicerad.

I Musketörernas projekt diskuterade man till exempel om de föräldrar som kände skam och skuld kunde återförenas med de barn som de hade skiljts från – på grund av de vuxnas missbruk. Och ville barnen det?

Man började med en samtalsgrupp för barnen – nu unga vuxna – ledd av en socionom som själv är ett Musketörsbarn. Han arbetade ideellt och ungdomarna fick berätta sina minnen, lufta bitterhet och samtidigt höra att andra upplevt samma tragedier. Arbetet resulterade i en bok, Musketörernas barn berättar.

– Några barn har också faktiskt återupptagit kontakten med föräldrarna. Projektet blev lyckat över förväntan, säger Mia. Hon upprepar parollen "En för alla, alla för en", musketörernas motto som är vägledande för föreningen. Det är en händelse som ser ut som en tanke att Musketörerna i Rågsved också förkortas MR – som i mänskliga rättigheter. Det handlar

om allas rättigheter, inte förmåner.

Tveklöst är Musketörernas verksamhet en avlastning för det allmänna.

Men bidraget från stadsdelsförvaltningen räcker bara till en liten del. Mia, styrelseledamot som hon är, betonar ändå att ekonomin för tillfället är god, tack vare pengar från olika fonder och stiftelser – plus allt ideellt arbete förstås.

Men visst finns det hela tiden en osäkerhet om framtiden. Det gäller att hitta bidragsgivare som tror på och stödjer Musketörernas idé och inte ställer krav på förändringar i inriktning och verksamhet.

Hur skulle Rågsved vara utan Musketörerna? Och tillvaron för människorna som går dit?

Ja, efter en tankepaus enas vi om att det, kort sagt, skulle bli som på Släntens tid.

Promenaden tillbaka till tunnelbanan illustrerar på några få minuter den livskraft och stolthet som Musketörerna kanaliserar. När eftermiddagen övergår i kväll stavas stämningen framtidstro – trots en historisk Slänten, lågt valdeltagande och låg genomsnittsinkomst. På backen ner mot tunnelbanespärrarna möter vi några skrattande barn från Snösätraskolan, diktarbarn visar det sig – som hälsar med frasen:

– Hej, tomtegubbar!

jestromback[at]gmail.com

Jan-Ewert Strömbäck

Musketörerna i Rågsved bildades 2007.

Arbetar tillsammans med människor som har eller har haft beroendeproblematik och som levt i hemlöshet och utanförskap. Musketörernas guider lotsar deltagarna till olika myndigheter och andra instanser. Det senaste året har guiderna lotsat 70 personer vid närmare 1 000 tillfällen – till bl a socialtjänsten, sjukhus, arbets- och bostadsförmedlingen, skatteverket och kronofogden.

Läs vidare

musketorerna.org här beställer man boken *Musketörernas barn berättar*.

Brev från Sevastopol – Dikter av Sam Carlquist, migoli förlag 2014.